

Lietuvos Respublikos Prezidentui
Gitanui Nausėdai
S. Daukanto a. 3, Vilnius

**BENDRUOMENIŲ, VISUOMENINIŲ JUDĖJIMŲ, INICIATYVINIŲ GRUPIŲ
ATSTOVŲ IR AKTYVIŲ VILNIEČIŲ**

KREIPIMASIS

2019-07-29

Palaikydami Jūsų deklaruojamos „gerovės valstybės“ siekį ir būdami aktyvūs šios idėjos šalininkai, norime atkreipti Jūsų dėmesį į mūsų manymu, labai svarbius ir daugumai piliečių aktualius klausimus. Lietuvos bendruomenės ir visuomeniniai judėjimai yra susirūpinę dėl Lietuvoje jau sistemines tapusių ir neigiamą poveikį darančių procesų, susijusių su teritorijų planavimu, statybų projektavimu, šių procesų valstybine priežiūra ir valstybinės žemės nuoma. Vis dažniau dėl chaotiškos ir neprognozuojamos urbanistinės plėtros, neapgalvotų ir neprofesionaliai parengtų projektų, nekilnojamojo kultūros paveldo naikinimo, brandžių ir vertingų medžių kirtimų kreipiamasi į valstybines ir savivaldos institucijas bei teismus, bandant apginti ne tik asmeninius, bendruomenių, bet ir visuomenės interesus. Didžiąja dalimi šį urbanistinį chaosą, kuris būdingas ne tik Vilniui, bet ir visai šaliai, lemia pastaraisiais metais keisti Teritorijų planavimo ir Statybos įstatymai, kurių tekstai nėra suderinti su Orhuso konvencijos nuostatomis, užtikrinančiomis visuomenės teisę gauti informaciją, dalyvauti priimančiais sprendimus ir kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais, kad būtų apsaugota dabartinės ir būsimų kartų žmonių teisė gyventi palankioje sveikatai ir gerovei aplinkoje.

„Gerovės valstybė“ suprantame kaip gerovę visiems, nesudarant išskirtinių sąlygų kuriai nors suinteresuotai grupei. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnis numato, kad *Valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei*, tačiau šio principo yra nesilaikoma rengiant ir tvirtinant teisės aktų nuostatas, kurios akivaizdžiai palankios tik tam tikrų grupių verslo interesams tenkinti. Toks reglamentavimas ar jo paliktos spragos interpretacijai bei galiojančių teisės aktų nesilaikymas mažina pasitikėjimą valdžios institucijomis. Norime atkreipti Jūsų dėmesį į esmines ydas ir jų priežastis, pateikdami tik kelis iš daugybės pavyzdžių:

1. Nuo 2014 m. sausio 1 d. įsigaliojusi nauja (trečia) Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo (toliau tekste – Įstatymas) redakcija yra akivaizdžiai orientuota į teritorijų neplanavimą (įstatymas parengtas ne tam, kad teritorijos būtų planuojamos, o tam, kad jos būtų neplanuojamos). Iš Įstatymo nuostatų matyti, kad numatyta ne tik neplanuoti teritorijų, bet ir nevykdant planavimo procedūrų keisti iki 2014 m. parengtus bendruosius ir detaliuosius teritorijų planus. Tokią „laisvę“ vargu ar galima vadinti siekiu *užtikrinti darnią teritorijų plėtrą ir racionalią urbanizaciją, nustatant teritorijų planavimo proceso sprendinių sistemiškumą, skirtingo lygmens dokumentų suderinamumą ir tarpusavio poveikio reikalavimus* (Įstatymo 1 str. *Įstatymo paskirtis ir tikslas*). Akivaizdu, kad deklaruojami Įstatymo paskirtis ir tikslas neatitinka Įstatymo turinio: juk pagrindinis teritorijų planavimo tikslas yra suderinti visuomenės, investuotojo ir valdžios institucijų norus dėl žemės naudojimo (reglamentų nustatymo), todėl atsisakius planavimo procedūrų visuomenė praranda galimybę laiku ir tinkamai reaguoti į būsimus pasikeitimus, plėtra tampa nekontroliuojama. Stebuklingas žodis *investicija* savaime nėra gėris – būtina vertinti, kas ir kur statoma.

Pakeitus Įstatymą praktiškai nevyksta detaliųjų planų rengimas, kurio procese visuomenė galėjo dalyvauti nuo pat pradžios ir įtakoti detaliaisiais planais nustatomą teritorijos (žemės sklypo) tvarkymo režimą. Įstatymu leidus rengti statinių projektus vadovaujantis bendrųjų planų sprendiniais (Įstatymo 20 str.), atsirado galimybė manipuliuoti funkicinei zonai (tokių zonų su vienodais reglamentais bendruosiuose planuose būna keliasdešimt) nustatytais bendraisiais (skirtais ne konkrečiam žemės sklypui) užstatymo rodikliais bei keisti žemės sklypo naudojimo būdą (funkcinėje zonoje įprastai galimi 5-8 skirtingi sklypo naudojimo būdai), praktiškai neatsižvelgiant į greta esančią urbanistinę situaciją, kvartalo ar seniūnijos reikmes ir apie tai neinformuojant visuomenės. Tiek statinio parametrus, tiek ir jo paskirtį jau lemia tik statytojo norai ir pelnas, kurio siekiama pertekliniais metrais ir kvadratais, kas tiesiogiai įtakoja aplinkos kokybę ją bloginant, sukelia inžinerinės, susisiekimo ir socialinės infrastruktūros disbalansą.

Žemės sklypo naudojimo būdas keičiamas tik savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu per 10 dienų, vadovaujantis tik bendruosiuose planuose numatyta bendrąja galimybe (konkretūs sklypai nėra analizuoti), neatlikus praktiškai jokios urbanistinės ar architektūrinės analizės (iki 2014 m. sausio 1 d. pakeisti žemės naudojimo būdą buvo galima tik rengiant detalių planą, kurio proceso metu visuomenė apie planavimo tikslus buvo informuojama), neinformavus net besiribojančių žemės sklypų naudotojų.

Akivaizdus urbanistinio chaoso ir teisės aktų nesilaikymo pavyzdys yra UAB „Hanner“ biurais ir gyvenamaisiais namais užstatomas buvęs „Žalgirio“ stadionas Vilniuje, nors pagal galiojantį Vilniaus miesto savivaldybės teritorijos bendrąjį planą (toliau tekste – Vilniaus BP) ši vieta yra numatyta prioritetingiems sporto ir pramogų objektams statyti. Nors pažeidimai akivaizdūs, Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos (toliau tekste – VTPSI) pažeidimų neranda.

Vilniuje statant NT „Realco“ gyvenamųjų namų kvartalą adresu Siesikų g. 14 yra ignoruojami Vilniaus BP numatyti ir leistini statinių parametrai – vietoje galimų 2-jų aukštų statomi 5-9 aukštų pastatai. Iš pradžių VTPSI dėl šių statybų kreipėsi į teismą, bet vėliau buvo sudaryta taikos sutartis, nors pažeidimai akivaizdūs.

IB „Lords LB Asset Management“ pastatas adresu Konstitucijos pr. 18A, Vilniuje, yra statomas daugiau nei dvigubai aukštesnis, nei galima pagal galiojantį Vilniaus BP – nepaisant to, statybą leidžiantis dokumentas išduotas, VTPSI pažeidimų neranda. Vis dėlto dėl pažeidimų į teismą kreipėsi gretimo sklypo naudotojai.

2. Manome, kad ypač didelę žalą daro neapgalvotas ir neracionalus valstybei nuosavybės teise priklausančių ir nuomojamų žemės sklypų naudojimo būdo keitimas. Daugeliu atveju šie žemės sklypai buvo suformuoti prie esamų statinių, jų funkcijai vykdyti ir, vykdant žemės reformą, buvo išnuomoti lengvatinėmis sąlygomis. Tačiau vietoje buvusių laikinų automobilių stovėjimo aikštelių, laikinų ar susidėvėjusių sandėlių, ilgą laiką nenaudojamų ir apleistų statinių, pakeitus žemės sklypų naudojimo būdą yra statomi gyvenamieji namai, biurai, kiti komercinės paskirties pastatai. Šiuo atveju Nacionalinė žemės tarnyba formaliai duoda sutikimą keisti žemės naudojimo būdą ir perrašo nuomos sutartį, tokiu būdu atverdama kelią privačiam verslui naudotis valstybiniu turtu pelnui gauti. Pakeitus žemės naudojimo būdą sklypo rinkos kaina padidėja kelis ar net keliasdešimt kartų, o valstybė, būdama šio turto savininke, negauna iš esmės nieko. Įstatymai numato, kad šiuos sklypus nuomininkas gali išsipirkti – kodėl tai nedaroma? Juk rinkos kaina parduoto sklypo kainos negalima net lyginti su nuomos kaina. Be to, Lietuvos Respublikos žemės įstatyme (9 ir 21 str.) yra numatyta, kad jei sklypas nėra naudojamas pagal paskirtį ar naudojimo būdą, nuomos sutartis turi būti nutraukta. Taigi, valstybinės žemės naudojimo kontrolė šiandien egzistuoja tik formaliai.

Dėl UAB „Hanner“ iš valstybės nuomojamo žemės sklypo adresu Utenos g. 41, Vilniuje, buvo kreiptasi į prokuratūrą, prašant ginti viešąjį interesą. Šiam sklypui pakeistas naudojimo būdas ir vietoje aikštelės bei kelių apleistų statinių projektuojamas daugiabučių gyvenamųjų

namų kvartalas. Iš prokuratūros buvo gauti VTPSI ir NŽT formalūs atsakymai (patikrino patys save), prokuratūros pozicija taip ir liko neaiški (atsakymas dėl viešojo intereso gynimo negautas).

Nereti ir valstybinės žemės “priskyrimo” atvejai, kai tam nėra jokio teisinio pagrindo. Štai Vilniuje UAB “Eika” statomam kompleksui Gedimino pr. ir V. Kudirkos g. kampe, buvo priskirtas skveriuokas su atraminėmis sienutėmis, pėsčiųjų šaligatviu, medžiais ir dalimi Dainavos gatvės (2371 kv. m. ploto). Nors teismai du kartus (2004 ir 2005 metais) panaikino savivaldybės rengtą detalųjį planą, tačiau Vilniaus miesto savivaldybė 2011-iais jį vėl pasitvirtino ir 2019-iais šiame sklype pastatytas viešbutis. Akivaizdu, kad 2371 kv. m. sklypo kaina pačiame miesto centre yra didelė, tačiau prokatūra, nors ir nagrinėjo šį atvejį, jokių veiksmų nesiėmė.

Atskiro nagrinėjimo reikalauja Ozo parko Vilniuje užstatymo atvejis. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2002 m. rugsėjo 3 d. nutarimu Nr. 1381 (nutarimas galiojantis, tekstas nekeistas) perdavė Vilniaus miesto savivaldybei patikėjimo teise valdyti 60,8 hektaro valstybinės žemės sklypą tarp Ozo, Kalvarijų, Šiaurinės ir Geležinio Vilko gatvių bei nustatė, kad šis sklypas naudojamas Vilniaus pramogų parkui ir universaliai sporto arenai statyti ir eksploatuoti. “Siemens” arena pastatyta, tačiau pramogų parkas neįrengtas, išlikę tik ledynmečio ežerėliai. Didesnė dalis šios unikalios teritorijos (tinkamesnės teritorijos miesto pramogų parkui įrengti nėra) užstatyta ir užstatinėjama toliau įvairių investuotojų (“Hanner“, „Realco“, „Eriadas“ ir kt.) gyvenamaisiais namais bei biurais, ir visa tai vyksta bendrame savivaldybės sklype. Keista: žemės sklypas patikėjimo teise perduotas savivaldybei, nurodant tikslinę paskirtį, bet toliau niekam – nei Vyriausybei, nei NŽT, nei prokuratūrai, nei STT – tai nerūpi.

3. Nors Lietuvos Respublikos statybos įstatymo ir jo poįstatyminių aktų nuostatos numato galimybę susipažinti su parengtais statinių projektiniais pasiūlymais (toliau tekste – PP), tačiau būtina atkreipti dėmesį, kad visuomenės informavimas apie statinio PP nėra tapatus visuomenės dalyvavimui priimant sprendimus, kurį numato Orhuso konvencija. Nors statytojas pateikia visuomenei susipažinti statinio PP, tačiau įtakoti sprendinių ji iš esmės neturi galimybių. Pateiktiems susipažinti statinio PP dažniausiai jau būna pritarta savivaldybėje, jie tenkina statytoją (jau sumokėti pinigai, projektuotojai atliko darbą), todėl jis nepageidauja jokių pakeitimų. Tik tais atvejais, kai pastebimi statinio PP sprendinių prieštaravimai teisės aktams – o tam įvertinti nepakanka suinteresuotos visuomenės, būtina kvalifikuota visuomenė, turinti specialiųjų žinių – ir visuomenė šiuos pastebėjimus išsako viešo susirinkimo metu arba pateikia pastabas raštu, yra galimybė, kad į tai bus atsižvelgta ir statinio PP bus dar kartą apsvarstyti. Jei pakartotinas svarstymas nėra organizuojamas ar į pateiktas pastabas atsižvelgiama techninio projekto rengimo metu, visuomenė neturi galimybių patikrinti, kaip reaguota į nurodytus pažeidimus. Informacinėje sistemoje “Infostatyba” projektinė dokumentacija visuomenei nėra prieinama. Išdavus statybą leidžiantį dokumentą dėl vykdomų statybų belieka kreiptis į teismą, bet dėl brangaus ir ilgai trunkančio proceso tam ryžtamasi retais atvejais.

Taigi, galiojanti tvarka numato statinio PP viešininimo procedūras, bet statinio PP negalima apskųsti VTPSI, kuri pagal galiojančius teisės aktus PP nenagrinėja.

Būtina atkreipti dėmesį, kad Lietuvos Respublikos statybos įstatyme reglamentuojant projekto rengimo procedūras numatyti labai trumpi jų atlikimo terminai (jie trumpėjo kone su kiekviena šio įstatymo redakcija). Kas nulėmė tokių terminų pasirinkimą – ar racionaliai paskaičiuotas laikas, būtinas kokybiškai atlikti procedūrą, ar noras, kad ji būtų atlikta kuo greičiau, siekiant nepagrįstai sutrumpinti statinio projektavimo terminą? Manome, kad terminų nustatymui įtaką padarė ir subjektyvios aplinkybės, t. y. noras užimti kuo aukštesnę poziciją kitų valstybių tarpe, pvz. *Doing Business* reitinge. Giriamasi, kad 2018 metais Lietuva pagal statybą leidžiančių dokumentų (toliau – SLD) išdavimo trukmę šiame reitinge užėmė šeštą vietą. Tačiau reikia matyti, kas šiuo atveju užima pirmąsias ir kas – paskutines pozicijas. Taigi, kitų valstybių pozicijos yra šios: Jungtinės Karalystės – 16; Norvegijos – 21; Vokietijos – 23; Švedijos – 24;

JAV – 25. Tuo metu tokios šalys, kaip Suomija, Olandija, Belgija, Šveicarija, Portugalija, Ispanija, Italija, Slovakija, Slovėnija ir Čekija nepatenka net į pirmąjį šio reitingo trisdešimtuką. Argi jose SLD išdavimas nėra tinkamai reglamentuotas? O gal priešingai – požiūris į šį procesą yra labai atsakingas? To paties reitingo lyderių pozicijos: Taivas – 1; Malaizija – 2; Danija – 3; Jungtiniai Arabų Emyratai – 4; Naujoji Zelandija – 5. Taigi, kas lemia Lietuvos Respublikos statybos įstatyme numatytas procedūras – racionalūs argumentai, nustatant tokią trukmę, kuri būtina siekiant kokybiško proceso, ar žūtbūtinis siekis užimti abejotinos vertės, bet kuo aukštesnę vietą reitinguose, manat, kad tai gali pritraukti užsienio investitorius? Ar neapgaušinėjame patys savęs?

4. Labai aktualūs ir miestų parkų bei skverų projektavimo klausimai. ES fondų lėšos dažnai naudojamos ne pagal paskirtį, projektų darbai ir sąmatos „išpučiamos“ norint įsisavinti didžiausias įmanomas sumas. Projektavimo darbams neskelbiami konkursai (pvz., Reformatų sodo, Sapiėgų parko, Kalnų parko atvejais), šie darbai atliekami nekvalifikuotai, nesilaikant teisės aktų, be jokio realaus pagrindimo numatant iškirsti daugybę medžių.

Pvz., Sapiėgų parke buvo sumanyta „atkurti“ barokinę parko dalį, nepaisant Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatos, kad atkūrimas galimas tik išimtiniais atvejais, remiantis išsamiais istorinių ir fizinių tyrimų duomenimis, pritarus valstybės, savivaldybės institucijoms ir visuomenei (įstatymo 23 str.). Tyrimų medžiagos, kuria remiantis būtų galima atkurti barokinę parko dalį, nepakako, todėl projektas buvo parengtas pasitelkiant fantaziją. Tik aktyvios Antakalnio bendruomenės ir neabejingų vilniečių dėka pavyko jį pristabdyti – Vilniaus miesto savivaldybė pažadėjo sprendinius koreguoti, atsižvelgiant į bendruomenės nuomonę, tačiau nežinia, ar šis pažadas bus įvykdytas.

Dar vienas neskaidraus projektavimo pavyzdys – Reformatų sodo rekonstravimo projektas. Nors jo užsakovas yra Vilniaus miesto savivaldybė, tačiau projekto rengimą finansavo UAB „Eika“, kuri statė namus gretimame sklype ir vėliau laimėjo skvero statybos rangos darbų konkursą. Šį atvejį nagrinėjusi Viešųjų pirkimų tarnyba atkreipė dėmesį į teisės aktų pažeidimus, bet jokių veiksmų nebuvo imtasi. Be to, kaip jau įprasta, projektas buvo rengiamas neatlikus būtinų archeologinių tyrimų, todėl pradėjus statybos darbus jį teko eilinį kartą koreguoti.

Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos organizuotas Kalnų parko sutvarkymo projektas taip pat išsiskiria neprofesionalumu. Šis parkas yra Vilniaus kultūrinio pilių rezervato teritorijoje, o Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo 7 straipsnis griežtai reglamentuoja veiklą kultūrinuose rezervatuose, todėl nesuprantama, koku pagrindu projekte numatyta tiltų (viadukų) statyba tarp kalnų, įrengiant polinius pamatus (projektiniuose pasiūlymuose buvo numatyti net funikulieriai). Nors teigiama, kad jau rengiamas šio parko sutvarkymo techninis projektas, būtina grįžti į projektinių pasiūlymų rengimo stadiją, išgryninti projekto koncepciją ir idėją.

Dar vienas skaudus ir vandališkas pavyzdys – Trakų Vokės parke, nepaisant visuomenės protestų, buvo iškirstos šimtametės liepos. Prieš išduodant leidimus jas kirsti bendruomenei žadėta, kad bus paviešinta visa su projektu susijusi informacija, o medžiai bus įvertinti. Be to, susikūręs medžių išsaugojimo sąjūdis ir savo ruožtu kreipėsi į Vilniaus miesto savivaldybės administraciją, prašydamas atlikti planuojamų pertvarkyti želdinių būklės ekspertizę. Esant tokiam fizinių ar juridinių asmenų prašymui yra privalu atlikti želdinių būklės ekspertizę, o kol ji neatlikta – želdiniai negali būti šalinami. Nepaisant to, skubos tvarka buvo išduotas leidimas šalinti kelis šimtus medžių, o juos kirsti pradėta tą pačią dieną, kai šis leidimas paskelbtas. Medžiai iškirsti.

5. Aktualūs kultūros paveldo išsaugojimo klausimai buvo aptarti 2018 m. gegužės 30 d. Lietuvos Respublikos Seime organizuotame forume „Ką daryti, kad išsaugotume kultūros paveldą“, kuriame pasisakė valstybinių institucijų ir visuomenės atstovai. Forumas priėmė

rezoliuciją, kurią pasirašė bendruomenių, judėjimų, kūrybinių sąjungų nariai, aktyvūs visuomenininkai. Šioje rezoliucijoje pritarta, kad yra būtina pertvarkyti kultūros paveldo apsaugos sistema, nes dabar ji akivaizdžiai neužtikrina net pačių vertingiausių Lietuvos paminklų ir istorinių kraštovaizdžių išsaugojimo. Del agresyvios plėtros, nevaldomos korupcijos, kompetencijų stokos ir kitų priežasčių vyksta sistemingas kultūros paveldo vertybių naikinimas. Tuo pačiu naikinama tautos ir vietos bendruomenių kultūrinė tapatybė, skurdinama visuomenės istorinė savivoka ir apribojamos jos ateities galimybės, kaip prioriteta, iškeliant siaura, merkantilinį interesą (du dideli rezonansą pastaruoju metu sukele, ir forume dažnai minėti šio proceso pavyzdžiai – daugiabučių namų statyba Vilniaus Misionierių vienuolyno ir Viespaties Dangun Zengimo bažnyčios ansamblyje bei planai užstatyti viesbučių ir septynių aukštų administracinių pastatų kompleksu Vilniaus Lukiškių dominikonų vienuolyno statinių ansambliu su Šv. apashtalu, Jokūbo ir Pilypo bažnyčia, taip pat plačiai žinomi Kauno Vieniybės aikštės, Ažuolyno parko pertvarkymo projektai, kiti rezonansiniai projektai visoje Lietuvoje). Nors šioje rezoliucijoje buvo suformuluoti raginimai valstybinėms institucijoms kultūros paveldo išsaugojimo, korupcijos prevencijos ir kitais klausimais, informacijos apie tai, kaip į juos atsižvelgta, nėra. Forumo vaizdo įrašas ir rezoliucija yra paskelbti Seimo interneto svetainėje, kitose interneto prieigose (žr.: <https://www.youtube.com/watch?v=Sh5Bv0AUjKQ>; <https://lietuvas.link/forumo-ka-daryti-kad-issaugotume-kulturos-pavelda-rezoliucijos-tekstas/>).

6. Svarbu pažymėti, kad Lietuvoje tapo pavojinga reikšti nuomonę apie projektus, vykdomus visuomenei svarbiose viešosiose erdvėse, kultūros paveldo ar gamtos požūriū išskirtinėse vietose. Vienas iš naujesnių pavyzdžių – atvejis, kai UAB „Orkela“ buvo iškėlusī ieškinį asociacijos „Aplinkos ir paveldo saugojimo sąjūdis“ narei Rasai Kalinauskaitei, reikalaujama areštuoti jos turtą ir priteisti 50 000 eurų už tai, kad aktyviai reišė nuomonę apie kultūros paveldo atžvilgiu ypač agresyvių projektą, kurį ketinta realizuoti statant daugiaaukščius biurų ir viesbučio pastatus prie Šv. Jokūbo ir Pilypo bažnyčios bei dominikonų vienuolyno ansamblio Vilniuje. Kilus visuomenės pasipiktinimui, sveikas protas nugalejo ir įmonė atsiēmė ieškinį, tačiau tokie atvejai gali kartotis (prisiminkime analogišką bylą, kuri buvo iškelta piliečiams, protestavusiems prieš planus nugriauti sostinės „Lietuvos“ kino teatrą ir jo vietoje pastatyti daugiabutį namą). Norint išvengti piktnaudžiavimo galia, būtina įstatymais tinkamai užtikrinti viešosios politikos klausimais pasisakančių, viesąjį interesą ginančių piliečių teisinę apsaugą, kurios Lietuvoje kol kas nėra jokios (įstatyme už piktnaudžiavimą numatytų baudų teismai neskiria).

Šie ir kiti aktualūs klausimai buvo aptariami Lietuvos Respublikos Seime 2018 m. spalio 23 d. įvykusiame forume „Strateginės bylos prieš visuomenės dalyvavimą Lietuvoje: ką daryti“, po kurio buvo priimta rezoliucija, bet nėra jokios informacijos, kaip valstybės institucijos sprendžia nurodytas problemas (forumo vaizdo įrašas ir rezoliucija yra paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo interneto svetainėje, kitur internete, žr.: <https://lietuvas.link/forumo-strategines-bylos-pries-visuomenes-dalyvvavima-lietuvoje-ka-daryti-dalyviai-paragino-apsaugoti-piliecius-nuonepagristo-teisinio-persekiojimo-ir-suteikti-daugiau-galiu-ginti-v/>).

Aukščiau pateikti pavyzdžiai iliustruoja, kokią žalą mūsų visuomenei daro socialiai neatsakingas „verslo sąlygų gerinimas“, kai keičiant teisės aktus suinteresuotų grupių naudai yra paminamas viesasis interesas. Šio proceso pasekmės – chaotiška miestų ir kitų teritorijų plėtra, kultūros paveldo ir gamtos vertybių žalojimas bei naikinimas, vandališkas medžių kirtimas, pelnymasis valstybinės žemės sąskaita ir pan., keliantys pagrįstą visuomenės pasipiktinimą.

Dėsninga, kad Lietuva jau praranda pasitikėjimą ir tarptautinėse organizacijose. Viešai paskelbtas Tarptautinės paminklų ir paveldo vietovių tarybos ICOMOS generalinio sekretoriaus Peterio Phillipso 2019 m. liepos 22 d. laiškas, kuriuo informuojama, jog buvo panaikinta Lietuvos ICOMOS nacionalinio komiteto akreditacija, nurodant priežastis – veikla neatitinka

statuto, etikos principų, procedūros taisyklių. O juk būtent ICOMOS LNK vertino projektus ir teikė rekomendacijas dėl tokių viešąjį interesą paminančių ir visuomenės protestus sukėlusių objektų, kaip daugiabučiai namai, statomi Misionierių vienuolyno ansamblyje ant Išganytojo kalno Vilniuje (Subačiaus g.) ar sostinės Konstitucijos prospekte statomas „K18“ (dėl šių objektų vyko ir tebevyksta teismo procesai).

Dėl agresyvių statybų nuolat vykstantys teismai ir visuomenės protesto akcijos Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje bei kituose Lietuvos miestuose akivaizdžiai rodo, kad dabartinis procesų reglamentavimas yra ydingas ir turi būti keičiamas. Retorinis klausimas: ar toks visuomenėje įtampą gimdantis ir valstybei didžiulius nuostolius darantis urbanistinis chaosas bei gamtos ir kultūros vertybių naikinimas gali būti priimtinas „gerovės valstybėje“?

Jūsų Ekscelencija, kreipiamės į Jus, tikėdamiesi, kad imsitės lyderystės išgyvendinti praktiką, kai prisidengiant „verslo sąlygų gerinimu“ yra keičiami teisės aktai, kuriant akivaizdžiai nepalankias visuomenei nuostatas, sudarančias sąlygas pažeisti viešąjį interesą ir naikinti bendrąjį gerį. Prašome Jūsų inicijuoti nuoseklų ir išsamų Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos statybų įstatymo nuostatų ekspertinį vertinimą, grįžti prie aiškios ir pagrįstos teritorijų planavimo ir statinių projektavimo sistemos, numatant ne tik visuomenės informavimą apie jau priimtą rezultatą, kurio pakeisti ar apskųsti realių galimybių nėra, bet ir galimybę visuomenei realiai dalyvauti priimant jai svarbius sprendimus, kaip numato Orhuso konvencija, kurios principų Lietuva įsipareigojo laikytis, bei kiti mūsų valstybės priimti tarptautiniai įsipareigojimai.

Taip pat prašome Jūsų pasinaudoti Lietuvos Respublikos Prezidentui suteiktomis galiomis ir atkreipti prokuratūros dėmesį į sisteminius teisės aktų pažeidimus teritorijų planavimo ir valstybinės žemės administravimo srityse.

Nuoširdžiai tikėdamiesi, kad šis kreipimasis bus nuodugnai, o ne formaliai išnagrinėtas, esame pasirengę pateikti išsamesnius paaiškinimus ir bendradarbiauti kitais būdais, taip pat ir dalyvauti teisėkūros procese.

Kad galėtume detaliau paaiškinti kreipimesi nurodytas problemas, prašytume priimti 3-7 nevyriausybinį organizacijų ir bendruomenių atstovus pokalbiui Lietuvos Respublikos Prezidentūroje.

Kreipimosi koordinatorius,
Vilniaus miesto savivaldybės visuomeninės
Miesto planavimo komisijos pirmininkas,
architektas, teismo ekspertas

Gintautas Tiškus

Kreipimosi tekstui pritaria:

Antakalniečių bendruomenės pirmininkė

Edita Kavaliauskienė

Žvėrymo bendruomenės valdybos pirmininkė

Danutė Jokubėnienė

Senamiesčio bendruomenės asociacijos
Prezidentė/vadovė

Asta Baškauskaite

Vilniaus Čiurlionio trikampio bendruomenės
Pirmininkė

Eleonora Kasperiūnienė

Žirmūnų Tuskulėnų bendruomenės pirmininkas

Dr. Remigijus Samuilevičius

Asociacijos „Žirmūnų bendruomenė“ pirmininkas
Vilniaus bendruomenių asociacijos tarybos narys

Martynas Demšė

Saulėtekio gyventojų bendruomenės
tarybos pirmininkas

Juras Žukas

Vilniaus miesto savivaldybės visuomeninės
Želdynų apsaugos ir priežiūros
komisijos pirmininkas, parkotyrininkas

Dainius Labeckis

Aplinkos ir paveldo saugojimo sąjūdžio
vadovė
ir valdybos pirmininko pavaduotoja

Lina Leparskienė
Rasa Kalinauskaitė

Iniciatyvos Gelbėkim Vilniaus medžius
atstovė, VGTU docentė

Dr. Jekaterina Lavrinec

Reformatų skvero išsaugojimo iniciatyvinės
grupės atstovė, menotyrininkė

Eglė Mikalajūnė

Sapiegų parko išsaugojimo iniciatyvinės
grupės narė, menininkė

Aistė Kisarauskaitė

Kontaktinis asmuo Gintautas Tiškus
Tel.869832931, gintas.tiskus@gmail.com